

İsveç ve Finlandiya'nın NATO Üyeliği

Finlandiya ve İsveç, Rusya'nın Ukrayna saldırısı nedeniyle 18 Mayıs 2022'de ittifakın Brüksel'deki genel merkezinde NATO'ya katılım için resmen başvuruda bulundu. Ancak Türkiye bu başvurunun hemen ardından, başta PKK olmak üzere Kürt silahlı gruplarla mücadelesine karşı tutumları nedeniyle bu iki ülkenin üyeliğini veto edeceğini duyurdu. Bilindiği gibi üyeliğin ön koşulu olarak Türkiye dâhil 30 üyenin tamamının iki ülkenin ittifaka katılımına onay vermesi gerekiyor... Bütün bunların arka planı ve motivasyonları nelerdir?

Cevabın açıklığı kavuşması için aşağıdaki hususlara bir göz atacağız:

Birincisi: İsveç'ten önce NATO'ya katılım başvurusunda bulunan Finlandiya'nın ittifaka katılmasıyla, Rusya'nın şu anda "düşman bir ittifak" olarak gördüğü NATO üyesi ülkelerle ortak sınırının uzunluğu iki katına çıkarak 2.600 km'ye ulaşacak. Rusya-Finlandiya sınırının 1.300 km olduğu biliniyor. Buna karşılık Rusya-Ukrayna sınırının uzunluğu 400 km'yi geçmiyor. Kaldı ki Ukrayna'nın olası NATO üyeliği, mevcut savaşın en belirgin temalarından biridir. Rusya ile doğrudan sınırı olmamasına rağmen İsveç'in NATO'ya katılımıyla, ittifakın, Baltık Denizi'nde kapsamlı ve etkili faaliyetler yürütmesi daha da kolaylaşacaktır. Bu durumda, Rusya hariç Baltık Denizi'ne erişimi olan tüm ülkeler, NATO üyesi olacak, böylece Rusya'nın Baltık Denizi'ndeki stratejik varlığı zayıflayacak, Baltık Denizi Batı ittifakının kontrolündeki bir denize dönüşmüş olacaktır. İsveç'in NATO'ya katılımı ise, İsveç'e ait Gotland Adası'nın ittifakın kontrolüne girmesi anlamına geliyor. Dolayısıyla Rusya'nın bu bölgede aktif faaliyetlerde bulunması, askeri tatbikat ve manevralar yapması, hatta bölgedeki kalıcı yeteneklerini güçlendirmesi daha da zorlaşacaktır. Örneğin İsveç'in beş ultra modern denizaltıya sahip oluşu da görmezden gelinemez. Bu denizaltılar, Polonya ve Almanya filolarına ek niteliksel bir katkı sağlayacak, Rusya'nın bölgedeki herhangi bir askeri hareketliliğini abluka altına alacaktır.

İkincisi: Askeri açıdan, Finlandiya ve İsveç'in ittifaka üyeliği, Kremlin'i çok karmaşık ve zor seçenekler ile karşı karşıya bırakacaktır. Soğuk Savaş'tan bu yana yaşanan en tehlikeli gelişme olarak Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya katılımı, sadece askeri ve stratejik boyutuyla sınırlanamaz. Siyasal boyutta Kremlin, NATO'nun doğuya doğru genişleme riskini ortadan kaldırmak ve Rusya'nın komşusu Ukrayna'daki etkisini güçlendirmemek gibi temel sloganlar adı altında Ukrayna savaşına girmişti. Peki, şimdi Finlandiya ve İsveç'in ittifaka katılmasından sonra nasıl olacak? Kuşkusuz bu savaşın en ciddi siyasi yansımalarından biri, bu iki ülkenin ittifaka katılımı olacaktır. Çünkü NATO, Saint Petersburg kentine pratikte sadece 200 kilometre uzaklıkta olacaktır. Böylece Devlet Başkanı Vladimir Putin'in emelleri ciddi siyasi darbe yiyecek, bu tür tehlikeli sonuçları hesaba katmadan Ukrayna'ya savaş açmanın yararı hakkında soruların oluşmasına yol açacaktır!

Üçüncüsü: Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya katılımının, Batının Çin ile yüzleşmesine yansımaları olacaktır. 2022'nin haziran ayının sonunda Madrid'de yapılacak NATO zirvesinde, tarihinde ilk kez NATO stratejisinde Çin etkisi ile mücadele misyonuna vurgu yapılması bekleniyor. NATO'nun Batı dünyasının dışına genişleme emellerinin olduğu bir sır değil. NATO Japonya, Güney Kore, Avustralya ve Yeni Zelanda dışişleri bakanlarına bu zirveye katılmaları için davetiye gönderdi... Bu açıdan Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya resmi katılım başvurusu, ABD Başkan Joe Biden için siyasi bir zafer, Devlet Başkan Putin için fiyasko ve Çin Devlet Başkanı Şi Jinping için de bir risk teşkil edecektir.

Dördüncüsü: NATO, İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra kuruldu ve 30 ülkeli bir ittifaktır. Türkiye, ABD'den sonra NATO'nun ikinci büyük askeri gücüdür. Yeni bir ülke, NATO'ya katılım başvurusunda bulunduğunda, ittifakın üyeleri, bu katılım başvurusunu oybirliğiyle onaylaması gerekir. İşte Türkiye'nin iki Avrupa ülkesinin NATO'ya katılımını veto etmesinin önemi buradan kaynaklanıyor... 70 yıl önce ittifaka üye olduğundan bu yana Türkiye, NATO'nun genişlemesini resmen desteklemiştir. Bugün Erdoğan, İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya katılımına şu dört nedenden dolayı itiraz etmektedir:

1- Ekonomik kriz ortamında Erdoğan'ın iktidarda kalma çabası. TL'nin değer kaybı nedeniyle Türkiye, 3 haneli enflasyon oranlarını gördü. Bu, zaten sarsılmakta olan ekonomiyi daha da derin bir krize sürükledi. 2023 seçimleri öncesinde cumhurbaşkanı için bu büyük bir sorun. Yaklaşık 20 yıl önce iktidara geldiğinden bu yana Erdoğan'ın konumu hiç olmadığı kadar zayıf. Son kamuoyu yoklamalarına göre popülaritesi gittikçe düşüyor. Bu nedenle Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya katılımına karşı olduğunu göstererek, NATO'ya uyguladığı baskı ile ittifak ülkelerinden, seçimlerden önce popülarlığını iyileştirecek ekonomik ve askeri yardımlar kotarmayı umuyor.

2- Erdoğan, İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliği meselesini, uzun süredir Türkiye-Suriye sınırında Kürt silahlı gruplardan arındırılmış bir tampon bölge kurma hedefine ulaşmak için bir fırsat olarak değerlendirmeyi ümit ediyor. Kurtarılmış bölgelerin genişlemesiyle Türkiye, muhalefete göre sorun teşkil eden Suriyeli mültecileri bu bölgelere gönderebilir. Ayrıca Suriye'ye askeri operasyon planları var. İki Avrupa ülkesinin ittifaka katılımı için Ankara'nun desteğine ihtiyaç duyan Batının, bu tür operasyonlara karşı çıkmayacağını düşünüyor. Operasyon açıklaması ile Erdoğan, 2023'teki zorlu seçimlere hazırlık yaptığı bir zamanda milliyetçilerin desteğini konsolide etmeyi amaçlıyor. Sınır ötesi askeri operasyonların geçmişte Erdoğan'a olan desteği artırdığı biliniyor. Ekonomik sorunların tavan yaptığı bir ortamda Erdoğan'ın operasyon hamlesi, kamuoyu yoklamalarının Erdoğan ve iktidardaki partisi AKParti'ye olan desteğin gerilediğini gösterdiği bir zamana rastlıyor.

3- Erdoğan'ın Amerikan başkanıyla görüşme arzusu. Geçtiğimiz Nisan ayında Erdoğan gazetecilere yaptığı açıklamada, Biden ile ilişkisinin eski başkanlar Donald Trump ve Barack Obama gibi türden bir ilişki olmadığını söyledi. "Erdoğan, "Zaman zaman tabii bazı görüşmelerimiz olmuyor değil, oluyor ama bunun daha ileri olması gerekirdi. Temennim odur ki bundan sonraki süreçte bunu başarırız." [24.05.2022 <https://arabic.cnn.com>] Başka bir deyişle mesele, İsveç ve Finlandiya ile ilgili değil. Erdoğan, bu uygun anın kendisine mesafeli duran Biden ile görüşme olasılığını hızlandıracağını umuyor.

4- Batının Kürt silahlı gruplara verdiği desteği kesmek ve "Gülen grubu" mensuplarının teslimini sağlamak. Batının Kürt silahlı gruplara verdiği desteğe gelince, Avrupa Birliği PKK'yı terör örgütü olarak tanımlasa da, birçok Avrupa ülkesi, Ankara'nın PKK'nın Suriye uzantısı olarak gördüğü Demokratik Birlik Partisi'nin (PYD) askeri kanadı olan Halk Koruma Birlikleri'ne (YPG) silah yardımı yapmıştır. Türkiye silah yardımını şiddetli bir şekilde eleştirmektedir. Ankara, bazı Avrupa ülkelerinin Kürt örgütlerinin temsilciliklerine ev sahipliği yapmalarına, üyelerini ağırlamalarına ve topraklarında siyasi faaliyetler düzenlemelerine izin vermelerine de itiraz etmektedir. Avrupa ülkelerinin çoğu, Ankara'nın iade taleplerine yanıt vermemiştir. Erdoğan, Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya katılımına itirazı sırasında bu konuyu gündeme getirdi, Batının Kürt silahlı gruplara verdiği desteği ortadan kaldırmak veya azaltmak, "Gülen grubu" mensuplarının iadesini sağlamak için bu meseleyi istismar etmeye kalktı.

Beşincisi: Bir yanda Türkiye, öte yanda İsveç, Finlandiya, ABD ve NATO üyesi ülkeler arasındaki görüşme trafiği sürüyor. Ankara, Stockholm ve Helsinki'nin ittifaka katılımına onay vermesi karşılığında bazı taleplerinin karşılanması çabasında. "18 Mayıs 2022'de Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, Almanya, İsveç, Finlandiya, Birleşik Krallık ve ABD'li muhatapları ile telefon görüşmeleri gerçekleştirdi. Görüşmelerde İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliği konusu ele

alındı..." [27.05.2022 <https://futureuae.com>] "Aynı gün Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve ABD'li mevkidaşı Anthony Blinken, "Türk-Amerikan Strateji Mekanizması"nın ilk bakanlar toplantısını New York'ta gerçekleştirdi. Toplantıda İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya katılım konusu ele alındı..." [18.05.2022 <https://mubasher.aljazeera.net>]

Altıncısı: Buna göre İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliğine ilişkin Türkiye'nin Avrupalı güçler ve ABD ile anlaşmaya varması bekleniyor. Mevcut verilere göre, Ankara'nın iki ülkenin NATO'ya katılımı vetosunda ısrar etmesi pek olası değil. Yukarıdaki dördüncü maddenin 4 noktasında bazı (hoşnutluklar) kotardıktan sonra Türkiye'nin, biraz zaman alsa da sonunda iki ülkenin NATO üyeliğine onay vermesi bekleniyor. Daha önce de benzer bir olay yaşandı... 2009 yılında Türkiye, eski Danimarka Başbakanı Anders Fogh Rasmussen'in NATO genel sekreterliğine atanmasını veto etmiş, ancak uzun süren müzakerelerin ardından ittifakın siyasi ve askeri yapısı içinde bazı pozisyonlar (hoşnutluk) kotarma karşılığında Rasmussen'in genel sekreterliğine onay vermiştir.

H.02 Zilkade 1443
M.01 Haziran 2022